

بانک خاورمیانه
Middle East Bank

افشای سرمایه نظارتی طبق رکن ۳ بازل

طبق رویکرد های Standardised و F-IRB بازل

۳۰ اسفند ۱۳۹۹

فهرست

.....	گزارش افشای سرمایه نظارتی طبق رکن ۳ بازل	۰
۳	۱. اصول گزارش	۳
۳	۱,۱ درباره بانک	۳
۳	۱,۲ اصول تلفیق	۳
۳	۱,۳ افشاجری و استانداردهای سرمایه نظارتی بازل ۳	۳
۴	۲. ساختار سرمایه	۴
۵	۳. کفایت سرمایه	۵
۵	۳,۱ نسبت‌های سرمایه نظارتی	۵
۶	۳,۲ دارایی‌های موزون شده به ریسک	۶
۶	۳,۲,۱ رویکرد استاندارد	۶
۷	۳,۲,۲ رویکرد رتبه بندی داخلی بنیادی (F-IRB)	۷
۸	۴. ساختار و وظایف مدیریت ریسک	۸
۹	۵. ریسک اعتباری	۹
۹	۵,۱ سیاست‌های ریسک اعتباری	۹
۱۰	۵,۲ حدود اختیارات سطوح مختلف سازمانی برای تصویب تسهیلات و تعهدات	۱۰
۱۰	۵,۳ دارایی‌های در معرض ریسک اعتباری	۱۰
۱۰	۵,۳,۱ کل موجودی دارایی	۱۰
۱۰	۵,۳,۲ موجودی نقد و شبه نقد	۱۰
۱۱	۵,۳,۳ تسهیلات اعطایی	۱۱
۱۱	۵,۳,۴ اوراق بهادار	۱۱
۱۲	۵,۳,۵ سهام	۱۲
۱۲	۵,۳,۶ دارایی‌های زیر خطی	۱۲
۱۲	۵,۳,۷ توزیع دارایی‌های اعتباری بر اساس نوع صنعت و منطقه جغرافیایی	۱۲
۱۲	۵,۴ سیستم رتبه دهی اعتباری	۱۲
۱۲	۵,۵ تعیین پارامترهای ریسک اعتباری	۱۲
۱۲	۵,۵,۱ احتمال نکول	۱۲

۱۳.....	میزان اکسپوژر در معرض نکول	۵,۵,۲
۱۳.....	زیان در صورت نکول	۵,۵,۳
۱۳.....	کاهش ریسک اعتباری	۵,۶
۱۴.....	آزمون بحران	۵,۷
۱۵.....	ریسک بازار	<u>۶</u>
۱۵.....	گزارش دهی از ریسک بازار	۶,۱
۱۵.....	اندازه گیری ریسک بازار	۶,۲
۱۶.....	ریسک نرخ سود	۶,۳
۱۶.....	ریسک نرخ سود روی اقلام قابل داد و ستد	۶,۳,۱
۱۶.....	ریسک نرخ سود دارایی‌ها و بدهی‌های غیر معاملاتی	۶,۳,۲
۱۷.....	ریسک نرخ ارز	۶,۴
۱۷.....	ریسک سهام	۶,۵
۱۷.....	ریسک عملیاتی	<u>۷</u>
۱۸.....	روش خود ارزیابی ریسک و کنترل	۷,۱
۱۸.....	سامانه شناسایی ریسک های عملیاتی	۷,۲
۱۸.....	فرایند خدمات و محصولات جدید	۷,۳
۱۸.....	انبار ریسک	۷,۴
۱۹.....	رویکرد اندازه گیری استاندارد به روز شده	۷,۵

۱. اصول گزارش

۱,۱ درباره بانک

بانک خاورمیانه در سال ۱۳۹۲ در شهر تهران با شماره ثبت ۴۳۰۷۹۵ تاسیس و در سامانه بورس اوراق بهادار تهران (TSE) با نماد "و خاور" ثبت شده است. استراتژی کسب و کار این بانک به عنوان یک بانک شرکتی بر پایه تامین مالی و سرمایه گذاری بر مشتریان حقوقی و اشخاص حقیقی دارای درآمد بالا می باشد و با تعداد شعب کم، در تلاش است تا با بکارگیری تکنولوژی، بانکداری از راه دور و استفاده از اینترنت بانک و موبایل بانک به مشتریان خود در سراسر کشور خدمات ارائه نماید. این بانک با تیم مدیریتی قوی به همراه سرمایه انسانی ماهر و با انگیزه، در یک بازه زمانی نسبتاً کوتاه توانسته است خود را به عنوان یکی از سودآورترین بانک های ایران معرفی کند.

۱,۲ اصول تلفیق

صورت های مالی تلفیقی بانک شامل حساب های بانک و شرکت های تابعه آن، از جمله شرکت هایی که بانک در آن دارای حق رأی بوده و نفوذ قابل توجهی بر تصمیمات عملیاتی و تأمین مالی شرکت دارد، می باشد. بنابراین، در صورت های مالی تلفیقی، حساب ها و معاملات بین شرکت ها حذف شده اند. نتایج عملیات شرکت های وابسته از تاریخی که با بانک ذینفع واحد شده اند، در صورتهای مالی درج شده است. دارایی هایی که توسط بانک مدیریت ولی در مالکیت بانک نیستند ("custodianship") در صورتهای مالی تلفیقی اعمال نمی شوند. تهیه صورتهای مالی تلفیقی مطابق با اصول استانداردهای حسابداری ایران است و توسط حسابرسان مستقل و بازرسی قانونی کنترل می شود و اطلاعات آن در بخش گزارش حسابرس و صورتهای مالی حسابرسی شده ارائه گردیده است.

۱,۳ افشاگری و استانداردهای سرمایه نظارتی بازل ۳

بانک خاورمیانه علاوه بر رعایت الزامات سرمایه نظارتی ابلاغ شده توسط بانک مرکزی ایران (CBI)، به طور داوطلبانه کفایت سرمایه خود را مطابق رهنمود های بازل ۳ ارائه می دهد. بازل ۳ یک چارچوب نظارتی متشکل از سه رکن به شرح ذیل می باشد:

- رکن اول: کفایت سرمایه و حداقل سرمایه مورد نیاز
- رکن دوم: بررسی نظارت بر ارزیابی کفایت سرمایه و راهبردهای بانکها و مؤسسات مالی
- رکن سوم: ترویج انضباط در بازار از طریق شفافیت و افشای عمومی کفایت سرمایه و نقدینگی

محاسبه کفایت سرمایه مطابق با رهنمودهای بازل ۳ با دو رویکرد استاندارد (Standardized Approach) و رتبه بندی داخلی (IRB) ارائه می شود. همچنین، رویکرد رتبه بندی داخلی به رویکرد بنیادی (F-IRB) و پیشرفته (A-IRB) تقسیم شده است. در حال حاضر بانک

¹ Tehran Stock Exchange

² Internal Rating Based approach

³ Fundamental Internal Rating Based approach

⁴ Advanced Internal Rating Based approach

خاورمیانه کیفیت سرمایه خود را بر اساس رویکرد های Standardized و F-IRB به صورت جزئی برای زیر مجموعه از طبقه های دارایی از جمله تسهیلات شرکتی، تامین مالی پروژه ها از طریق صندوق توسعه ملی^۵ و اقلام زیر خطی ترازنامه ارائه می کند.

۲. ساختار سرمایه

بازل ۳ سرمایه را به دو دسته سرمایه لایه ۱ و سرمایه لایه ۲ طبقه بندی می کند. سرمایه لایه ۱ از سرمایه عادی لایه ۱ (CET1^۶) و سرمایه اضافی لایه ۱ (AT1^۷) تشکیل شده است که در حال حاضر بانک خاورمیانه از ابزارهای سرمایه ای که مشمول شرایط AT1 هستند، استفاده نمی نماید. بنابراین، سرمایه لایه ۱ بانک خاورمیانه کاملاً از سرمایه CET1 تشکیل شده است. کل سرمایه این بانک، طبق بازل ۳ معادل مبلغ سرمایه لایه ۱ و لایه ۲ است.

جدول زیر ترکیب سرمایه بانک را مطابق رویکرد Standardized بازل ۳ در تاریخ ۱۳۹۹/۱۲/۳۰ نمایش می دهد. از آنجا که سرمایه گذاری در موسسات مالی کمتر از ۱۰٪ سرمایه لایه ۱ بوده است، لزومی بر کسر مبلغ مازاد آن از سرمایه لایه مذکور نیست.

جدول ۱- ترکیب سرمایه بانک خاورمیانه در تاریخ ۱۳۹۹/۱۲/۳۰ (میلیون ریال)

سرمایه	۱۵,۰۰۰,۰۰۰
سود انباشته	۱۷,۱۱۵,۴۹۸
اندوخته قانونی	۵,۹۶۹,۱۵۲
سایر اندوخته ها	-
دارایی های نامشهود	(۳۰۴,۴۲۰)
سرمایه گذاری در نهاد های مالی که بیش از ۱۰٪ سرمایه لایه یک است	-
سایر تعدیلات نظارتی	(۱۲۰,۰۰۰)
سرمایه لایه ۱	۳۷,۶۶۰,۲۳۰
مازاد تجدید ارزیابی دارایی ها	-
ذخایر عمومی تا نهایتاً ۱.۲۵٪ دارایی های موزون شده	۳,۶۵۱,۱۷۸
سایر تعدیلات نظارتی	(۱۲۰,۰۰۰)
سرمایه لایه ۲	۳,۵۳۱,۱۷۸
کل سرمایه طبق رویکرد استاندارد	۴۱,۱۹۱,۴۰۸

5 Specialized lending exposures

6 Common Equity Tier 1 Capital

7 Common Equity Tier 1 Capital

۳. کفایت سرمایه

بانک خاورمیانه وضعیت سرمایه را مطابق با میزان ریسک پذیری خود (سند اشتباهی ریسک) مدیریت نموده و اطمینان دارد که در هر زمان برای حمایت از فعالیت های تجاری در راستای استراتژی کلی کسب و کار خود، سرمایه کافی در اختیار دارد. حاکمیت شرکتی بانک، فرآیند مدیریت سرمایه را به عنوان یک عامل مهم در تدوین استراتژی کسب و کار، اشتباهی ریسک و تعیین محدوده قابل قبول ریسک مدنظر قرار می دهد. مدیریت ریسک بانک، به صورت ادواری ارزیابی کفایت سرمایه داخلی (ICAAP)^۸ را بر اساس ریسک اکسپوزر فعلی انجام می دهد. فرآیند ارزیابی داخلی کفایت سرمایه، یک ارزیابی موثر از منابع و نیازهای سرمایه ای بانک، تحت شرایط عادی و بحرانی اقتصادی می باشد. هیئت مدیره بانک همواره بر اجرای ICAAP نظارت دارند. لذا، دپارتمان مدیریت ریسک مرتباً هیئت مدیره را از میزان سرمایه اقتصادی، کفایت نقدینگی و کفایت سرمایه مطلع نموده و در جهت تقویت روند نظارت ICAAP به آنها کمک می کند.

۳،۱ نسبت های سرمایه نظارتی

بانک خاورمیانه در تاریخ ۱۳۹۹/۱۲/۳۰ دارای سرمایه مناسب و بیش از نیاز سرمایه نظارتی بوده است. نسبت کفایت سرمایه (CAR^۹) مطابق با سه مدل جداگانه اندازه گیری و گزارش شده است:

- دستورالعمل بانک مرکزی
- رویکرد Standardised بازل ۳
- رویکرد F-IRB بازل ۳

جهت دریافت اطلاعات بیشتر در خصوص محاسبه کفایت سرمایه بانک طبق دستورالعمل بانک مرکزی، به یادداشت ۳-۷-۴۸ صورت مالی مراجعه شود. جدول زیر نسبت های سرمایه ای بانک را مطابق با رویکرد Standardized و F-IRB بازل نشان می دهد.

جدول ۲- خلاصه ای از نسبت های سرمایه ای نظارتی بازل ۳

---

^۸Internal Capital Adequacy Assessment Process

^۹ Capital Adequacy Ratio

بازل ۳		
رویکرد F-IRB	Standardised رویکرد	(میلیون ریال)
سرمایه نظارتی		
۳۹,۵۳۳,۶۶۴	۳۹,۵۳۳,۶۶۴	سرمایه لایه ۱
۴۲,۰۳۹,۹۸۸	۴۳,۱۸۴,۸۴۲	کل سرمایه
دارایی ها		
۴۱۷,۷۲۰,۷۳۸	۴۱۶,۶۵۸,۹۹۵	دارایی های موزون شده به ریسک
نسبت های سرمایه ای		
۹.۵٪	۹.۵٪	کفایت سرمایه : حقوق صاحبان سهام/سرمایه لایه ۱
۱۰.۱٪	۱۰.۴٪	کفایت سرمایه : حقوق صاحبان سهام/کل سرمایه
۸.۹٪	۸.۹٪	نسبت اهرمی طبق بازل ۳ ^۱

۱. سرمایه لایه ۱ تقسیم بر مجموع دارایی های بالا خط و دارایی های زیر خط پس از اعمال ضریب تبدیل.

۳.۲ دارایی های موزون شده به ریسک

رویکردهای Standardised و F-IRB بازل ۳ شامل برآورد ریسک های اعتباری، ریسک بازار و ریسک های عملیاتی است.

۳.۲.۱ رویکرد استاندارد

جهت تخمین ریسک اعتباری طبق رویکرد استاندارد، دارایی های در معرض ریسک اعتباری^{۱۰} با در نظر گرفتن وزن ریسک اعلام شده، در دسته ها و زیر مجموعه های از پیش تعریف شده بازل ۳ طبقه بندی شده اند.

ریسک بازار شامل ریسک ناشی از معاملات اوراق بهادار، ارزهای خارجی (FX) و دارایی های در معرض ریسک از نوع کالا می باشد. سرمایه مورد نیاز برای ریسک بازار براساس دستورالعمل بانک مرکزی (یادداشت ۲-۲-۷-۴۸ صورت های مالی) محاسبه شده است. محاسبه دارایی های موزون شده به ریسک بازار نسبتاً نزدیک به دستورالعمل های تعیین شده در رویکرد استاندارد بازل ۳ (منتشر شده در ژانویه ۲۰۱۹) که با توجه به اقتصاد ایران تعدیل شده است، می باشد.

سرمایه مورد نیاز برای پوشش ریسک عملیاتی بانک، با بکارگیری روش استاندارد بروز شده بازل ۳ (دسامبر ۲۰۱۷)^{۱۱} اندازه گیری شده است. جدول زیر میزان دارایی های موزون شده به ریسک (RWA^{۱۲}) را طبق رویکرد Standardized بازل ۳ در تاریخ ۱۳۹۹/۱۲/۳۰ نشان می دهد.

¹⁰ Credit exposure

¹¹ Basel 3 - Updated Standardised Measurement Approach (USMA)

¹² Risk Weighted Assets

جدول ۳- دارایی های موزون شده به ریسک طبق رویکرد استاندارد بازل ۳ در تاریخ ۱۳۹۸/۱۲/۲۹

گروه ریسک	مقدار قبل از CRM و CCF (میلیون ریال)	مقدار پس از CRM و CCF (میلیون ریال)	دارایی موزون شده به ریسک (میلیون ریال)
سرمایه گذاری در اوراق بهادار دولتی با درآمد ثابت	۴۶,۲۸۹,۳۶۵	۴۶,۲۸۹,۳۶۵	-
بانک های توسعه چند جانبه	-	-	-
بانک ها	-	-	-
تسهیلات مشتریان حقوقی	-	-	-
تامین مالی پروژه ها از طریق صندوق توسعه ملی	۹۰,۳۶۷,۳۵۱	۸۶,۴۶۳,۱۱۵	۱۱۲,۴۰۲,۰۵۰
اکسپوز ها با پشتوانه وثیقه ملکی	-	-	-
تسهیلات مشتریان حقیقی	۳,۰۹۳,۵۶۴	۳,۰۹۳,۵۶۴	۱,۵۳۸,۵۸۸
سرمایه گذاری بلند مدت در سایر سهام	۵۰۳,۱۳۷	۵۰۳,۱۳۷	۱,۲۵۷,۸۴۳
سایر دارایی ها	۱۱,۸۳۱,۰۳۸	۱۱,۸۲۹,۱۴۵	۷,۶۷۶,۴۱۱
تسهیلات غیر جاری	۲,۴۲۴,۶۴۹	۲,۴۲۴,۶۴۹	۳,۶۱۴,۷۸۴
مجموع اقلام بالا خط			-
تعهدات بابت ضمانتنامه های صادر شده	۶۸,۷۶۵,۷۹۲	۱۷,۹۸۷,۲۰۶	۱۶,۹۳۷,۱۸۹
تعهدات بابت اعتبار اسنادی (دیداری)	۵۰,۶۶۵	۴,۱۷۶	۴,۱۷۶
تعهدات بابت اعتبار اسنادی (بوزانس)	۹۷۸,۳۸۹	-	۰
سایر تعهدات	۱۱,۸۳۱,۸۳۲	۱۱,۸۳۱,۸۳۲	۱,۵۹۰,۲۷۸
مجموع اقلام زیر خط			۱۸,۵۳۱,۶۴۴
ریسک بازار	۹,۹۷۳,۹۵۸		۱۲۴,۶۷۴,۴۷۵
ریسک عملیاتی	۱,۷۶۸,۴۳۵		۲۲,۱۰۵,۴۴۲
مجموع دارایی های موزون شده به ریسک			۴۱۵,۶۸۷,۱۰۳

۳,۲,۲ رویکرد رتبه بندی داخلی بنیادی (F-IRB)

علاوه بر رویکرد Standardized بازل ۳، بانک به صورت داوطلبانه وضعیت سرمایه خود بر اساس رویکرد F-IRB بازل از اطلاعات تاریخی جهت برآورد احتمال نکول (PD) برای تسهیلات گیرندگان حقوقی شامل تسهیلات از محل صندوق توسعه ملی، گزارش می دهد.

مدل رتبه بندی بانک طبق رویکرد F-IRB محدود به اکسپوزر شرکت های تسهیلات گیرنده شامل انواع تسهیلات و تسهیلات از محل صندوق توسعه ملی، ضمانتنامه و اعتبارات اسنادی است. جدول زیر احتمال نکول تاریخی و مقدار اکسپوزر هر دسته از گروه های ریسک را به عنوان درصدی از پرتفوی تسهیلات به اشخاص حقوقی بانک نشان می دهد.

جدول ۴ - داده های تاریخی احتمال نکول و درصد اکسپوزر شرکتهای تسهیلات گیرنده بر اساس رتبه ریسک

رتبه ریسک	احتمال نکول تاریخی	درصد از کل اکسپوزر پرتفوی تسهیلات شرکتی
AAA	۰.۰٪	۰.۰٪
AA	۰.۰٪	۰.۰٪
A	۰.۰٪	۰.۷٪
BBB	۰.۹٪	۱۴.۸٪
BB	۰.۵٪	۲۰.۱٪
B	۴.۸٪	۲۷.۳٪
CCC	۱۶.۳٪	۲۲.۹٪
C/CC	۴۵.۰٪	۵.۱٪
شرکت های رتبه بندی نشده	۰.۹٪	۹.۱٪
مجموع		۱۰۰٪

در تاریخ ۱۳۹۹/۱۲/۳۰ میانگین موزون رتبه تسهیلات شرکتی بانک که رتبه بندی شده‌اند "B" است و کفایت سرمایه بانک طبق رویکرد F-IRB ، ۱۰,۴٪ است که قبلا در جدول ۲ نمایش داده شده است.

۴. ساختار و وظایف مدیریت ریسک

بانک خاورمیانه برای مدیریت ریسک دارای یک رویکرد سیستماتیک می‌باشد که در چارچوب سند استراتژی ریسک تعریف شده است. جلسه کمیته ریسک بانک^{۱۳} (RC) به صورت هفتگی برگزار و در آن گزارشات مربوط به ریسک های مهم، حدود ریسک و بازبینی استراتژی ریسک صورت می‌پذیرد. استراتژی ریسک نقش ها و مسئولیت های مشخصی را برای مدیریت ریسک بیان می‌کند که زمینه را برای تفویض اختیارات به کمیته های مختلف و کارمندان اجرایی و همچنین تعیین محدودیت های قابل قبول ریسک در رابطه با فعالیت های بانک فراهم می‌نماید.

سند بازل با عنوان "رهنمودهای اصول حاکمیت شرکتی برای بانکها"^{۱۴}، که در اکتبر ۲۰۱۴ منتشر شده است، پایه و اساس وظایف و مسئولیت های کمیته ریسک را تعیین می‌کند. کمیته عالی ریسک بانک خاورمیانه شامل یک عضو از اعضای غیر اجرایی هیأت مدیره به عنوان رئیس کمیته، حداکثر یکی از اعضای اجرایی هیأت مدیره یا مدیر عامل، و سایر اعضای مستقل است. مدیر ارشد ریسک به عنوان دبیر مسئول اجرای سیاست های کمیته عالی ریسک و گزارش ریسک های مهم به اعضای کمیته می‌باشد.

واحد ریسک تحت ضوابط و رهنمودهای کمیته ریسک بانک فعالیت می‌نماید و مسئول اجرای سیاست های ابلاغی کمیته ریسک می‌باشد. واحد ریسک دارای ۷ کارشناس می‌باشد و این افراد زیر نظر مدیر ارشد ریسک فعالیت می‌کنند.

¹³ Risk Committee

¹⁴ Guidelines - Corporate governance principles for banks

حسابرس داخلی بانک مستقلاً به هیات مدیره گزارش می‌دهد و با انجام آزمایش‌های دوره‌ای به ارزیابی مستقل و کیفیت سنجی فرآیندها و انجام کنترل‌های کلیدی در سراسر بانک و همچنین بررسی پورتفوی اعتباری می‌پردازد.

۵. ریسک اعتباری

زیان ناشی از نکول مشتریان اعتباری بانک در بازپرداخت به موقع تعهداتشان ریسک اعتباری تعریف شده است. از جمله محصولات بانک که در معرض ریسک اعتباری قرار می‌گیرند عبارتند از: وام‌ها، ضمانت نامه‌های بانکی، اعتبارات اسنادی، اوراق بهادار و دارایی‌های قابل داد و ستد. رویدادهای نامطلوب کلان اقتصادی اخیر در ایران که بر اثر تحریم‌های یکجانبه آمریکا و ادامه همه‌گیری ویروس کرونا نیز شدت گرفته‌اند، پورتفوی اعتباری بانک را تحت تأثیر قرار داده است و از اثرات این رویدادها می‌توان به کاهش تولید ناخالص داخلی و مصرف سرانه کشور، همراه با تورم بالا در بازار ناپایدار ارز و همچنین عدم اطمینان در مورد نرخ سود اشاره کرد. افزایش نرخ نکول در بین مشتریان اعتباری بانک منجر به افزایش هزینه‌های پرداختی و ذخیره برای پوشش زیان اعتباری می‌شود.

در بانک خاورمیانه، بررسی ریسک اعتباری برای هر مشتری با ارزیابی اولیه مشخصات مالی، تاریخچه اعتباری، چشم انداز کسب و کار و ساختار مدیریت و مالکیت مشتری آغاز می‌گردد. با استفاده از مدل‌های رتبه بندی تجربی مخصوص هر صنعت و بر اساس داده‌های موجود، به هر مشتری اعتباری رتبه ریسک در محدوده AAA تا C / CC اختصاص داده می‌شود، که این رتبه نشانگر احتمال نکول^{۱۵} (PD) مشتری در طول سال مالی آینده است. مدیریت ریسک بانک رتبه بندی اعتباری مشتریان را به صورت مداوم مورد بررسی قرار می‌دهد تا بر تغییرات وضعیت ریسک مشتریان نظارت داشته باشد.

در ارائه نظرات در خصوص ریسک اعتباری مشتریان، علاوه بر رتبه ریسک، وثیقه، تمرکز در حوزه صنعت، میزان کل خط اعتباری تخصیص داده شده به شرکت‌های وابسته (گروه) و همچنین رابطه بلند مدت مشتری با بانک نیز در نظر گرفته می‌شود.

۵.۱ سیاست‌های ریسک اعتباری

سیاست اعتباری بانک خاورمیانه از مقررات بانک مرکزی و همچنین دستورالعمل کمیته نظارت بانکی بازل^{۱۶} پیروی می‌کند. ظرفیت ریسک پذیری اعتباری بانک به نسبت پورتفوی اعتباری به سپرده‌ها، معیارهای اندازه‌گیری کفایت سرمایه، معیارهای اندازه‌گیری نقدینگی و مقررات بانک مرکزی وابسته است که این موارد در سند اشتباهی ریسک و استراتژی مدیریت ریسک نیز ذکر شده است.

مشتریان حقوقی هسته اصلی مشتریان اعتباری بانک خاورمیانه را تشکیل می‌دهند. همچنین، بانک از صاحبان مشاغل انفرادی که دارای کارت بازرگانی هستند، جهت ارائه تسهیلات استقبال نموده و در تلاش است که روابط بانکی بلند مدت خود را با همه مشتریان اعتباری حفظ کرده و یا توسعه دهد.

رویکرد اساسی بانک خاورمیانه ارائه خدمات و تسهیلات بانکی به مشتریان به منظور برآورد نیازهای سرمایه در گردش است. حوزه فعالیت‌های بین‌المللی بانک، عمدتاً مربوط به ارائه تسهیلات سرمایه در گردش و اعتبارات اسنادی به شرکت‌های فعال در بخش مواد غذایی و دارویی جهت

¹⁵ Probability of Default

¹⁶ Basel Committee on Banking Supervision (BCBS)

واردات مواد اولیه و قطعات مورد نیازشان می باشد. در موارد خاص، این بانک در زمینه تأمین مالی همگانی نظیر تأمین منابع مالی از طریق بازار سرمایه یا صندوق توسعه ملی^{۱۷} (NDF) فعالیت می نماید.

واحد اعتبارات قبل از ارسال اطلاعات به واحد ریسک ارزیابی اعتباری خود از مشتریان را انجام می دهد. بخشی از سیاست ریسک اعتباری، حفظ میانگین رتبه ریسک اعتباری کل پورتفوی بانک بوده که طبق رتبه بندی موسسه Moody's، این رتبه بالاتر از "B2" (مشابه رتبه "B" در S&P) است. مشتریانی که دارای رتبه اعتباری کمتری هستند، برای پوشش احتمال نکول خود، می بایست وثایق کافی ارائه دهند. بانک به طور مداوم تمرکز تسهیلات کلان را در جهت کاهش ریسک خود بررسی می نماید تا نسبت به رعایت محدودیت های بانک مرکزی برای "تسهیلات مهم" اطمینان حاصل کند.

۵.۲ حدود اختیارات سطوح مختلف سازمانی برای تصویب تسهیلات و تعهدات

تصمیم گیری مصوبات اعتباری در بانک خاورمیانه براساس حدود مقرر، در شعب، کمیته اعتباری مرکز، کمیته عالی و هیات مدیره انجام می شود. یادداشت ۴-۳-۴۸ صورت های مالی جزئیات حدود اختیارات برای تصویب اعتبار را بیان می کند.

برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد مراحل تصویب اعتبار به یادداشت ۲-۳-۴۸ صورت مالی مراجعه شود.

۵.۳ دارایی های در معرض ریسک اعتباری

۵.۳.۱ کل موجودی دارایی

بر اساس صورت های مالی منتهی به ۱۳۹۹/۱۲/۳۰، کل دارایی های تلفیقی بانک تقریباً ۴۱۳ هزار میلیارد ریال بوده است که در مقایسه با سال قبل، ۲۰۱ هزار میلیارد ریال افزایش یافته است. عامل اصلی افزایش در کل مانده دارایی ها به دلایل زیر است:

- افزایش تسهیلات اعطائی ناشی از درخواست های اعتباری شرکت ها
- افزایش پرتفو اوراق که در جهت استراتژی بانک جهت متنوع کردن دارایی ها صورت پذیرفته است.
- افزایش وجوه نقد و شبه نقد که ناشی از رشد سپرده ها و سیاست های نقدینگی محطاناته بانک در دوران همه گیری ویروس کرونا (COVID19) می باشد.

۵.۳.۲ موجودی نقد و شبه نقد

این سرفصل با توجه به رشد مشتریان و افزایش سپرده گذاری آنها، همچنین اتخاذ ساست محطاناته در دوران همه گیری ویروس کرونا (COVID19) نسبت به سال قبل ۲۳ هزار میلیارد ریال افزایش یافته است. برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد موجودی نقد و معادل نقدی بانک، به یادداشت شماره ۹ صورت های مالی مراجعه کنید.

¹⁷ National Development Fund

۵,۳,۳ تسهیلات اعطایی

با توجه به ترازنامه، تسهیلات اعطایی به مشتریان تقریباً ۱۲۲ هزار میلیارد ریال افزایش یافته است که این افزایش ناشی از تقاضای شدید تسهیلات شرکتی می‌باشد.

جدول ۵ رفتار بازپرداخت تسهیلات گیرندگان ریالی (تسهیلات جاری) را نشان می‌دهد. جدول ۶ نیز تسهیلات را بر اساس وضعیت پرداخت به تفکیک نشان می‌دهد.

جدول ۵- رفتار بازپرداخت تسهیلات گیرندگان ریالی (تسهیلات جاری)

وضعیت دیر پرداخت برای مشتریان جاری	توضیح	درصد از کل مقدار اکسپوزر
عالی	بدون دیرکرد	۷٪
خوب	بین ۱ تا ۷ روز دیرکرد	۴۳٪
متوسط	بین ۷ تا ۲۵ روز دیرکرد	۱۶٪
پایین تر از متوسط	بین ۲۵ تا ۶۰ روز دیرکرد	۱۵٪
سایر	هیچ بازپرداختی نداشتند	۱۸٪
کل مشتریان جاری		۱۰۰٪

جدول ۶- رفتار بازپرداخت تسهیلات گیرندگان بر حسب سر فصل های جاری و غیر جاری (تسهیلات ریالی)

وضعیت سر فصل	توضیح	درصد از کل مقدار اکسپوزر
جاری	کمتر از دو ماه	۹۸.۸٪
سررسید گذشته	بین ۲ ماه تا ۶ ماه	۰.۱٪
معوق	بین ۶ ماه تا ۱۸ ماه	۰.۳٪
مشکوک الوصول	بیش از ۱۸ ماه	۰.۸٪
کل مشتریان جاری		۱۰۰٪

برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد کیفیت، تمرکز، وثیقه، توزیع صنعت و مدیریت تسهیلات، به یادداشت ۴۸,۳ ("ریسک اعتباری") صورت های مالی مراجعه کنید.

۵,۳,۴ اوراق بهادار

در ترازنامه تلفیقی منتهی به پایان سال مالی ۱۳۹۹، سرمایه گذاری در اوراق بهادار خزانه اسلامی، اوراق قرضه دولتی و اوراق بهادار شرکتها در مجموع ۴۹ هزار میلیارد ریال است. بانک از پورتفوی اوراق بهادار در درجه اول جهت مدیریت ریسک بازر و نقدینگی استفاده می‌کند و همچنین با توجه به شرایط بازار به دنبال اخذ بازده مناسب اقتصادی از این سرمایه گذاریها می‌باشد. برای اطلاعات بیشتر در مورد اوراق بهادار بدهی، به یادداشت ۱۲,۲ صورت های مالی مراجعه کنید.

۵,۳,۵ سهام

بانک به دلیل ملاحظات مقرراتی و مرتبط با کفایت سرمایه تصمیم بر خروج از پورتفوی خرید و فروش سهام گرفته است. میزان سرمایه گذاری‌ها در سهام در تاریخ ۱۳۹۹/۱۲/۳۰، ۷۴۶،۱۱۰ میلیون ریال و افزایش آن نسبت به سال قبل بابت افزایش ارزش سهام شرکت‌های زیرمجموعه بوده است. (این مبلغ در سال گذشته در حدود ۳۰۲،۳۸۸ میلیون ریال بوده است.) برای اطلاعات بیشتر در مورد سرمایه گذاری در سهام به یادداشت ۱۲,۱ صورت‌های مالی مراجعه کنید.

۵,۳,۶ دارایی‌های زیر خطی

میزان تعهدات زیر خطی ترازنامه بانک در تاریخ ۱۳۹۹/۱۲/۳۰، از حدود ۶۳ هزار میلیارد ریال در سال قبل، به ۹۷ هزار میلیارد ریال افزایش یافته است. برای اطلاعات بیشتر در مورد ارقام زیر خطی به یادداشت ۴۴ صورت‌های مالی مراجعه کنید.

۵,۳,۷ توزیع دارایی‌های اعتباری بر اساس نوع صنعت و منطقه جغرافیایی

برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد توزیع جغرافیایی و صنعت دارایی‌های در معرض ریسک اعتباری، به یادداشت های ۱-۸-۳-۴۸ "توزیع بخش اقتصادی تسهیلات و سرمایه گذاری در سهام و تمرکز درون یا برون مرزی آن" و ۲-۴۹ "تمرکز جغرافیایی ارقام عمده دارایی‌ها و بدهی‌ها و درآمد‌ها" مراجعه کنید.

۵,۴ سیستم رتبه دهی اعتباری

سیستم رتبه‌دهی اولیه ریسک، شامل تعداد زیادی از مدل‌های رتبه بندی تجربی و داخلی است که مبتنی بر صنایع مختلف می‌باشد. چنین مدل‌هایی معمولاً براساس ترکیبی از اطلاعات موجود در صورت‌های مالی همراه با اطلاعات خاص مشتریان و بر اساس داده‌های تاریخی نکول آن‌ها می‌باشد. تیم ریسک اعتباری به صورت دوره ای مدل‌ها را براساس تجربه تاریخی نکول مشتریان به گونه ای می‌سنجد که رتبه های ریسک و احتمال نکول مشتریان سازگاری لازم را با دسته های مختلف صنعت داشته باشد.

۵,۵ تعیین پارامترهای ریسک اعتباری

میزان عملکرد و مناسب بودن پارامترهای ریسک سرمایه بانک به طور منظم مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. کیفیت صحت هر پارامتر با مقایسه مقادیر پیش بینی شده و نتایج تحقق یافته سنجیده می‌شود. همچنین با سنجش هر پارامتر با استانداردهای خارجی و یا روش‌های اندازه گیری جایگزین می‌توان کیفیت صحت پارامترها را تایید نمود.

۵,۵,۱ احتمال نکول

احتمال نکول (PD) یک تخمین تجربی از میانگین نرخ نکول یک ساله مشتری در شرایط اقتصادی مختلف است. روش تخمین PD ها برای مشتریان اعتباری با رتبه ریسک آن‌ها و تعریف نکول طبق بازل ۳، یکسان است. "نکول" به معنی عدم پرداخت و یا تاخیر بیش از ۹۰ روز مشتریان در بازپرداخت تعهداتشان است.

۵,۵,۲ میزان اکسپوژر در معرض نکول

اکسپوژر در معرض نکول^{۱۸} (EAD)، میزان مورد انتظار از زیان در صورت نکول مشتری اعتباری می‌باشد. درصد EAD مشتریان اعتباری بر اساس تجربه تاریخی بانک و بررسی های آماری محاسبه می‌گردد.

۵,۵,۳ زیان در صورت نکول

زیان در صورت نکول یا "LGD" زیان تخمین زده شده ای (بر حسب درصدی از EAD) است که بانک در هنگام نکول مشتری اعتباری در افق زمانی یک ساله متحمل آن می‌شود. طبق رویکرد F-IRB بازل، زیان در صورت نکول ۴۵٪ فرض می‌شود اگرچه LGD تجربی بانک به مراتب کمتر می‌باشد.

۵,۶ کاهش ریسک اعتباری

بانک اندازه و ریسک پورتهوی تسهیلات خود را با متنوع سازی پورتهوی از منظر اندازه تسهیلات و تمرکز اعتباری در صنایع مختلف، مدیریت می‌کند. بانک جهت همگام سازی کسب و کار خود با تغییرات وضعیت اقتصادی داخل و خارج کشور، شیوه ها و استانداردهای مدیریت اعتباری خود را به صورت پویا مدیریت می‌کند.

بانک بر اساس اعتبار تسهیلات گیرندگان و توانایی آن‌ها در بازپرداخت تعهداتشان، محصولات اعتباری اعطا می‌کند. (نه بر اساس صرفاً وثایق و ضمانت‌های ارائه شده) با این وجود، در مواقع لزوم از تضمین اشخاص ثالث و وثیقه برای کاهش ریسک اعتباری استفاده می‌کند و به طور منظم بر ارزش وثایق نظارت دارد.

انواع اصلی وثیقه های اخذ شده توسط بانک شامل پول نقد، اوراق بهادار قابل فروش، املاک و مستغلات، تجهیزات و چک های وصولی تجاری است. استفاده از چک های وصولی تجاری به عنوان وثیقه، به بانک این امکان را می‌دهد که به طور مداوم بر جریان نقدی و عملکرد تجاری تسهیلات گیرنده نظارت داشته باشد. همچنین بانک جهت اطمینان از تحقق به موقع تعهدات اعتباری تسهیلات گیرنده در مقابل بانک، به عنوان حمایت اخلاقی، از سهامداران و مدیران اصلی شرکت‌ها ضمانت های شخصی وثیقه می‌گیرد (به عنوان مثال اقامتگاه های اصلی).

طبق بازل ۳، بانک در محاسبه سرمایه نظارتی از تاثیر وثایق در کاهش ریسک اعتباری استفاده کرده است. وثایق واجد شرایط جهت کاهش ریسک اعتباری در درجه اول شامل سپرده های نقدی و اوراق بهادار قابل فروش می‌باشد که توسط تسهیلات گیرندگان ارائه می‌شود. همانطور که در جدول ۳ نشان داده شده است ("دارایی های موزون شده به ریسک طبق رویکرد استاندارد بازل ۳ در تاریخ ۱۳۹۹/۱۲/۳۰")، کاهش اصلی در مقدار اکسپوژر در معرض ریسک، پس از اجرای تکنیک CRM^{۱۹} مربوط به تسهیلات با اشخاص حقیقی، حقوقی و تسهیلات غیر جاری می‌باشد.

¹⁸ Exposure-at-Default

¹⁹ Credit Risk Mitigation

۵.۷ آزمون بحران

در جدول زیر تاثیر سناریوهای مختلف آزمون بحران بر روی نسبت کفایت سرمایه بانک (CAR) قابل مشاهده است. اکسپوزر اعتباری در آزمون بحران شامل تسهیلات به شرکت های حقوقی، تامین مالی پروژه ها از طریق صندوق توسعه ملی و تعهدات زیر خطی ترانزنامه می باشد که تمامی این ها حدود ۸۰٪ دارایی های موزون شد به ریسک^{۲۰} بانک را تشکیل می دهد. تسهیلات به بانک ها ۱۰٪ به اشخاص حقیقی کمتر از ۲٪ دارایی های موزون شده به ریسک بانک را تشکیل می دهد و مابقی این دارایی ها موزون به ریسک شامل اکسپوزر تسهیلات غیرجاری، دارایی های غیر اعتباری و به مقدار محدود سرمایه گذاری در سهام است. در زیر مفروضات در نظر گرفته شده جهت آزمون بحران به جزئیات تشریح شده است.

جدول ۷- آزمون بحران طبق رویکرد F-IRB

کفایت سرمایه طبق رویکرد F-IRB بازل	وزن ریسک پورتفوی تسهیلات حقوقی	پورتفوی تسهیلات حقوقی					رتبه A- و به بالا (درصد)	رتبه BBB- (درصد)	رتبه BB- تا BB+ (درصد)	رتبه B- تا B+ (درصد)	رتبه CCC- تا CCC+ (درصد)	رتبه CC/C (درصد)
		رتبه A- و به بالا (درصد)	رتبه BBB- (درصد)	رتبه BB- تا BB+ (درصد)	رتبه B- تا B+ (درصد)	رتبه CCC- تا CCC+ (درصد)						
۱۰.۱٪	۱۲۰.۰٪	۵.۱٪	۳۲.۰٪	۲۷.۳٪	۲۰.۱٪	۱۴.۸٪	۰.۷٪					
۸.۷٪	۱۵۹.۰٪	۳۷.۱٪	۲۷.۳٪	۲۰.۱٪	۱۴.۸٪	۰.۷٪	۰.۰٪					
۷.۹٪	۱۸۷.۰٪	۶۴.۴٪	۲۰.۱٪	۱۴.۸٪	۰.۷٪	۰.۰٪	۰.۰٪					
۷.۷٪	۱۹۴.۰٪	۸۴.۵٪	۱۴.۸٪	۰.۷٪	۰.۰٪	۰.۰٪	۰.۰٪					

۱- شرایط عادی:

الف. فرض کنید ترکیب دارایی ها و وزن ریسک معادل داده های صورت های مالی منتهی به تاریخ ۱۳۹۹/۱۲/۳۰ باشد.

۲- آزمون بحران ۱ (شرایط بحرانی ملایم)

الف. رتبه تسهیلات اعطائی به شرکت ها یک رتبه تنزل پیدا کنند. (معادل سه درجه)

ب. همه تسهیلات دارای رتبه CCC+ و کمتر، به رتبه C/CC تنزل پیدا کنند.

۳- آزمون بحران ۲ (شرایط بحرانی متوسط)

الف. رتبه تسهیلات اعطائی به شرکت ها دو رتبه تنزل پیدا کنند. (شش درجه)

ب. همه تسهیلات دارای رتبه B+ و کمتر به رتبه C/CC تنزل پیدا کنند.

پ. اکسپوزر تسهیلات از محل صندوق توسعه ملی یک کاردینال تنزل پیدا کند. (مطابق با

Basel's supervisory slotting criteria for specialized lending^{۲۱})

^{۲۰} به جز ریسک بازار و ریسک عملیاتی

^{۲۱} طبق سند بازل تسهیلات اعطائی جهت ایجاد پروژه ها به ۵ طبقه دسته بندی می شوند. وزن های دسته های ۱ تا ۴ به ترتیب ۷۰٪، ۹۰٪، ۱۱۵٪ و ۲۵۰٪ می باشد و اگر پروژه های در دسته ۵ (نکول) قرار بگیرد می باید ذخیره ای برابر با کل مبلغ اکسپوزر در نظر گرفته شود و از این رو مبلغ اکسپوزر از سرمایه بانک کاسته می شود.

۴- آزمون بحران ۳ (شرایط بحرانی شدید)

الف. رتبه تسهیلات اعطائی به شرکت ها سه رتبه تنزل پیدا کنند. (نه درجه)

ب. همه تسهیلات دارای رتبه $BB+$ و کمتر به رتبه C/CC تنزل پیدا کنند.

پ. اکسپوزر تسهیلات از محل صندوق توسعه ملی دو کاردینال تنزل پیدا کند. (مطابق با *Basel's supervisory slotting criteria for specialized lending*)

۶. ریسک بازار

در این بخش، به ریسک ناشی از تغییر در شرایط بازار و تاثیر منفی بر ارزش دارایی ها، بدهی ها و سودآوری بانک، اشاره خواهد شد. دارایی های قابل داد و ستد، اوراق بهادار و سهام و همچنین دارایی های در معرض ریسک نرخ ارز (خارجی) در معرض ریسک بازار هستند.

کمیته دارایی ها / بدهی ها (ALCO) وظیف مدیریت ریسک بازار را برعهده دارد. در جلسات هفتگی کمیته دارایی ها و بدهی های بانک، مسائل مربوط به ریسک بازار، به مدیریت ارشد ارائه می شود و توصیه های لازم در خصوص کنترل این ریسک مطرح می گردد. چارچوب ریسک بازار بانک شامل سیاست ها، روش های اعتبار سنجی و مدل های ارزیابی است. واحد مدیریت ریسک به طور مداوم با استفاده از رویه ها و مدل های متنوع ریسک بازار را بررسی و ارزیابی می نماید.

۶.۱ گزارش دهی از ریسک بازار

در حال حاضر بانک برای محاسبه ریسک بازار، رویکردی را شبیه به روش ساده شده بازل^{۲۳} (منتشر شده در ژانویه ۲۰۱۹) که با توجه به اقتصاد ایران تعدیل شده است، اتخاذ کرده است. برای اطلاعات بیشتر به یادداشت ۲-۲-۷-۴۸ صورت های مالی مراجعه شود.

۶.۲ اندازه گیری ریسک بازار

علاوه بر گزارش های نظارتی، بانک برای اندازه گیری و کنترل ریسک بازار از چندین مدل داخلی استفاده می کند از جمله مدل های بر اساس روش Var ^{۲۴} و تاثیر تغییرات نرخ سود یکسان در تمامی سرسیدها بر روی دارایی های نگهداری شده در دفاتر معاملاتی^{۲۴} و غیرمعاملاتی^{۲۵} می باشد. میزان اکسپوزر در معرض ریسک بازار که ناشی از ریسک نرخ سود، ارز خارجی و سهام است با استفاده از مدل های داخلی اندازه گیری و کنترل می شوند.

در روش Var فرض می شود که باتوجه به تغییرات تاریخی مشاهده شده، حرکت های آتی در نرخ بازار قابل پیش بینی است. با تخمین Var و انجام آزمون بحران تحت سناریوهای مختلف کلان اقتصادی میزان آسیب پذیری بانک در برابر ریسک مشخص خواهد شد. هدف از این آزمون

²² Basel 3 Simplified Standardised Approach

²³ Value at Risk

²⁴ Interest Rate Risk on Trading Book (IRR TB)

²⁵ Interest Rate Risk on Banking Book (IRR BB)

ها ارائه مکانیسم هشدار زود هنگام در مورد شوک های سیستمیک است. محاسبه VaR با استفاده از انحراف معیار روزانه برای افق ۱۰ روزه و با احتمال یک درصد زیان انجام می شود.

۶,۳ ریسک نرخ سود

به دلیل تحولات اخیر بازار بدهی در ایران، بانک با افزایش سطح ریسک نرخ سود مواجه است و ممکن است با رعایت محدودیت های نظارتی در نرخ سود، بخشی از منابع خود را از دست دهد. این در حالی است که سایر بانک ها به طور قابل توجهی از چنین مقرراتی پیروی نمی کنند.

۶,۳,۱ ریسک نرخ سود روی اقلام معاملاتی (IRRTB^{۲۶})

تنها دارایی قابل داد و ستد بانک در تاریخ ۱۳۹۹/۱۲/۳۰ اوراق مشارکت دولتی و غیر دولتی است. با رشد بازار ثانویه اوراق قرضه در ایران، شاهد افزایش قابل توجهی در حجم این اوراق بوده ایم و انتظار می رود IRRTB بخش بزرگی از ریسک بازار بانک را تشکیل دهد. با توجه به ماهیت این دارایی ها، ممکن است ارزش آنها به دلیل طیف وسیعی از عوامل از جمله بازده، نقدینگی بازار، همبستگی بین بازار و نوسانات بازار تغییر کند. جدول زیر تأثیر تغییر موازی نرخ سود دارایی های قابل داد و ستد را نشان می دهد.

جدول ۸- آزمون بحران IRRTB: حساسیت ارزش بازار به دلیل تغییر موازی در منحنی بازده

گروه				
افلام	۴ درصد کاهش در نرخ بهره در تمامی سررسیدها	۲ درصد کاهش در نرخ بهره در تمامی سررسیدها	۲ درصد افزایش در نرخ بهره در تمامی سررسیدها	۴ درصد افزایش در نرخ بهره در تمامی سررسیدها
۱۳۹۹/۱۲/۳۰				
اوراق بهادار با درآمد ثابت (میلیون ریال)	1,628,480	797,277	(773,773)	(1,516,865)
۱۳۹۸/۱۲/۲۹				
اوراق بهادار با درآمد ثابت (میلیون ریال)	1,714,740	774,662	(950,540)	(1,743,107)

۶,۳,۲ ریسک نرخ سود دارایی ها و بدهی های غیر معاملاتی (IRRTB^{۲۷})

بانک از نرخ شناور یا از اختیار قابل توجهی در ارائه نرخ سود (به عنوان مثال بازپرداخت زودهنگام) در پورتنفوی تسهیلات خود استفاده نمی کند. در اثر افزایش در نرخ سود در کوتاه مدت سودآوری بانک ممکن است کاهش یابد. جدول زیر تأثیر تغییر موازی نرخ سود در اقلام غیر معاملاتی را نشان می دهد.

جدول ۹ - آزمون بحران IRRBB: حساسیت درآمد به دلیل تغییر موازی در نرخ سود

گروه				
افلام	۴ درصد کاهش در نرخ بهره در تمامی سررسیدها	۲ درصد کاهش در نرخ بهره در تمامی سررسیدها	۲ درصد افزایش در نرخ بهره در تمامی سررسیدها	۴ درصد افزایش در نرخ بهره در تمامی سررسیدها
۱۳۹۹/۱۲/۳۰				

²⁶ Interest Rate Risk on Trading Book

²⁷ Interest Rate Risk on Banking Book

3,940,591	1,970,296	(1,970,296)	(3,940,591)	تسهیلات* (میلیون ریال)
(1,600)	(800)	800	1,600	اوراق بهادار با درآمد ثابت (میلیون ریال)
(8,330,898)	(4,165,449)	2,664,623	5,329,246	سپردهها (میلیون ریال)
(4,391,907)	(2,195,953)	695,127	1,390,255	مجموع (میلیون ریال)
				۱۳۹۸/۱۲/۲۹
2,127,418	1,063,709	(1,063,709)	(2,127,418)	تسهیلات (میلیون ریال)
(1,600)	(800)	800	1,600	اوراق بهادار با درآمد ثابت (میلیون ریال)
(2,245,109)	(1,122,555)	1,122,555	2,245,109	سپردهها (میلیون ریال)
(119,291)	(59,646)	59,646	119,291	مجموع (میلیون ریال)

* اثر رفتار مشتریان بر ورود و خروج منابع به صورت تقریبی لحاظ شده است.

۶.۴ ریسک نرخ ارز

ریسک نرخ ارز بانک عمدتاً ناشی از تعهدات خارج از ترازنامه مانند اعتبارات اسنادی جهت واردات کالا است. بانک خاورمیانه برای بهره‌برداری از تغییرات احتمالی قیمت ارز وارد معاملات ارزی نمی‌شود اما گاهی اوقات در فاصله زمانی کوتاه، عمدتاً به دلیل انجام تعهدات مربوط به مشتریان خود، موقعیت باز ارزی ایجاد می‌کند. جداول مندرج در یادداشت 48.5.5.2 صورتهای مالی، اثرات احتمالی بر درآمد بانک را با توجه به ریسک نرخ ارز تحت مدل‌های تک دارایی و واریانس-کواریانس ارزش در معرض خطر (VaR) را نشان می‌دهد. جداول در یادداشت 48.5.6 صورتهای مالی مقدار سرمایه مورد نیاز برای پوشش ریسک نرخ ارز را تحت مدل‌های تک دارایی و واریانس-کواریانس ارزش در معرض خطر (VaR) را نشان می‌دهد.

۶.۵ ریسک سهام

پورتفوی سرمایه‌گذاری بانک در تاریخ 1399/12/29 برابر با 500,937 میلیارد ریال شامل سرمایه‌گذاری استراتژیک در شرکت بیمه عمرخاورمیانه (در حدود 501 میلیارد ریال) بوده است. اطلاعات تکمیلی در یادداشت 12.1 صورتهای مالی در دسترس می‌باشد.

۷. ریسک عملیاتی

هفت نوع ریسک عملیاتی طبق کمیته بازل عبارتند از:

- ۱- تخلف داخلی
- ۲- سواستفاده خارجی
- ۳- ایمنی محیط کاری و فعالیتهای استخدامی
- ۴- مشتریان، محصولات و فعالیتهای تجاری بانک
- ۵- خسارات فیزیکی
- ۶- اختلال در سیستمها و امکانات بانک
- ۷- شکست در اجرای فرآیندها و خدمات بانکی

بخش مدیریت ریسک از این دسته ها برای شناسایی و ارزیابی ریسک‌های عملیاتی به عنوان بخشی از چارچوب "خود ارزیابی ریسک و کنترل" (RCSA) استفاده می کند.

۷,۲ روش خود ارزیابی ریسک و کنترل (RCSA)^{۲۸}

فرایند ارزیابی ریسک عملیاتی از روش خود ارزیابی ریسک و کنترل (RCSA) پیروی می نماید، که براساس آن:

- هر یک از شعب و واحدهای ریسک پذیر بانک دارای یک نماینده مشخص RCSA هستند که مسئول انجام فرایند ارزیابی درخصوص ریسک های واحد خود با همکاری یک کارشناس ریسک می باشد.
- نمایندگان تعیین شده RCSA، فراوانی و شدت ریسک‌های عملیاتی شناسایی شده را تعیین کرده و آن‌ها را به دو دسته "ریسک های با اهمیت" و "ریسک های کم اهمیت" طبقه بندی می نمایند.
- رؤسای کلیه واحدهای ریسک پذیر (به کمک کارشناس ریسک مربوطه) موظفاند کلیه "ریسک های با اهمیت" شناسایی شده در واحد خود را بررسی کرده و جهت کاهش ریسک ها روش های کنترلی پیشنهاد دهند.
- واحد ریسک، پس از به کارگیری روش‌های کنترلی، تمام ریسک‌های باقیمانده را به عنوان ریسک‌های با اهمیت لحاظ می کند و در فهرست انباره ریسک^{۲۹} قرار می دهد.

با استفاده از RCSA، تا به امروز ریسک های عملیاتی متعددی در بخشهای مختلف بانک و شعب شناسایی شده است.

۷,۳ سامانه شناسایی ریسک های عملیاتی

سامانه شناسایی ریسک های عملیاتی یک سامانه آنلاین است و تمامی پرسنل بانک (کارمندان و مدیران) به آن دسترسی دارند. این سامانه با هدف شناسایی ریسک های فرآیندهای بانک جهت پیشگیری از سواستفاده های داخلی و خارجی و همچنین اعمال کنترل های مناسب پیاده سازی گردید. تا به امروز ریسک‌های متعددی در این سامانه گزارش و مرتفع شده‌اند.

۷,۴ فرایند خدمات و محصولات جدید (NPSP)^{۳۰}

ریسک عملیاتی ناشی از محصولات و خدمات جدید درون بانک و شعب، در یک چارچوب منظم و به کمک دستورالعمل فرایند خدمات و محصولات جدید بانک (NPSP)، به درستی شناسایی و کاهش می یابد.

۷,۵ انباره ریسک

---

²⁸ Risks and Controls Self-Assessment

²⁹ Risk Inventory

³⁰ New Product and Services Process

در انباره ریسک‌ها بر اساس ماهیتشان دسته بندی، جمع‌آوری و ارزیابی می‌گردند. انباره ریسک بانک خاورمیانه شامل ریسک اعتباری، ریسک بازار، ریسک عملیاتی، ریسک نقدینگی، ریسک تمرکز، ریسک تطبیق با قوانین و شهرت می‌باشد. در انباره پس از دسته بندی بر اساس ماهیت جزئیات ریسک تشریح و اقدامات لازم جهت مواجهه و کاهش آن بیان می‌گردد.

۷.۶ رویکرد اندازه گیری استاندارد به روز شده

در حال حاضر سرمایه لازم برای پوشش ریسک‌های عملیاتی با استفاده از مدل استاندارد بازل 3 (USMA 31) به روز شده با محاسبه ی شاخص کسب و کار بر پایه درآمدها و هزینه‌های بهره‌ای، خدماتی و کارمزدی، و مالی بدست می‌آید. مطابق این رویکرد، ابتدا شاخص کسب و کار (BI)³² براساس درآمد ها و هزینه های بهره ای، کارمزدهای دارایی های بهره زا و سود و زیان حاصل از سرمایه گذاری های بانک محاسبه شده و سپس مبلغ BI به مؤلفه تجاری (BIC)³³ تبدیل می‌گردد و مطابق دستورالعمل های بازل 3، سرمایه موردنیاز ریسک عملیاتی اندازه گیری می‌شود. از آنجا که BIC بانک کمتر از ۱ میلیارد یورو است، نیازی به تعدیل سرمایه ریسک عملیاتی بانک با استفاده از مؤلفه ضرر داخلی (ILM)³⁴ نیست.

در مدل USMA میانگین سه ساله هر یک از اجزای زیر استفاده می‌شود.

- درآمد تسهیلات اعطایی، درآمد بهره ناشی از دارایی‌های قابل نگهداشت تا سررسید، درآمد بهره ناشی از دارایی‌های قابل داد و ستد و سایر درآمدهای ناشی از بهره
  - هزینه سود سپرده‌ها
  - داراییهای بهره‌زای ترازنامه شامل کل تسهیلات اعطایی، اوراق و سایر دارایی‌های بهره زا
  - کارمزدها و حق‌العمل
  - خالص سود (زیان) از دارایی‌های قابل داد و ستد
- جدول زیر محاسبه سرمایه لازم برای پوشش ریسک عملیاتی با استفاده از روش USMA را نشان می‌دهد.

---

³¹ Updated Standardized Measurement Approach

³² Business Indicator

³³ business indicator component

³⁴ Internal Loss Multiplier

فاکتورها	زیر فاکتورها	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	میانگین
	درآمد تسهیلات اعطایی	۱۱,۲۰۱,۴۰۲	۱۲,۴۲۷,۱۳۴	۲۴,۶۹۲,۷۵۶	
درآمدهای ناشی از بهره، به جز برای عملیاتی و لیزینگ	درآمد بهره ناشی از دارایی‌های قابل نگه‌داشت تا سررسید	۱,۰۶۳,۲۳۷	۲,۴۱۴,۱۹۱	۲,۹۲۲,۲۰۶	
	درآمد بهره ناشی از دارایی‌های قابل داد و ستد	-	۲,۴۴۱,۳۱۵	۱,۰۶۰,۴۴۴	
	سایر درآمدهای ناشی از بهره	۶۸,۲۶۹	۱۶,۶۷۷	۱۱۴,۱۹۴	
	حاصل جمع	۱۲,۳۳۹,۹۰۸	۱۷,۴۴۰,۰۸۷	۳۵,۸۶۰,۳۰۰	۲۱,۸۸۰,۰۹۸
هزینه‌های ناشی از بهره، به جز برای عملیاتی و لیزینگ	هزینه سود سپرده‌ها	۸,۶۴۴,۷۲۱	۱۰,۰۰۵,۶۹۴	۲۲,۳۸۲,۸۹۰	۱۳,۶۷۷,۷۶۸
دارایی‌های بهره‌زای ترازنامه	کل تسهیلات اعطایی، اوراق و سایر دارایی‌های بهره‌زا	۱۱۱,۹۴۰,۳۷۹	۱۵۷,۱۴۱,۲۹۲	۳۰۴,۱۷۷,۰۶۵	۱۹۱,۰۸۶,۲۴۵
درآمد سود های تقسیمی سرمایه گذاری ها	درآمد سود سهام و واحد های صندوق سرمایه گذاری	۳۴۸,۴۱۳	۳۶۹,۴۴۸	۶۹,۷۰۹	۲۶۲,۵۲۳
درآمد کارمزدها و حق‌العمل	شامل حق الوکاله، گشایش های اعتبارات اسنادی و صدور ضمانت نامه ها	۲,۴۶۶,۵۵۲	۴,۴۱۹,۱۳۹	۹,۸۴۲,۵۵۶	۵,۵۷۶,۴۱۶
هزینه کارمزدها و حق‌العمل	هزینه کارمزد و هزینه مالی	۱۴۱,۲۷۵	۱۳۲,۰۱۳	۲۷۵,۲۸۱	۱۸۲,۸۵۶
سایر درآمدهای عملیاتی	سایر درآمدها از دارایی‌های غیر جاری	-	-	-	-
سایر هزینه های عملیاتی	-	-	-	-	-
	جمع سود (زیان) تحقق یافته سرمایه گذاری ها + سود (زیان) خرید و فروش ارز	۸۶,۱۸۹	۱۲۱,۸۶۳	۸۶۶,۰۹۱	-
خالص سود (زیان) از دارایی‌های قابل داد و ستد	خالص سود (زیان) افزایش (کاهش) ارزش سرمایه‌گذاریها	-	-	-	-
	سود(زیان) تسعیر ارز	۲,۷۷۹,۸۷۱	۳,۰۲۹,۳۳۴	۶,۹۱۲,۳۹۶	-
	حاصل جمع	۲,۸۶۶,۰۶۰	۳,۱۵۱,۱۹۷	۷,۷۷۸,۴۸۷	۴,۵۹۸,۵۸۱
شاخص کسب و کار		۷,۹۶۳,۶۷۶			
مؤلفه شاخص کسب و کار		۹۵۵,۶۴۱			
سرمایه لازم برای پوشش ریسک عملیاتی (میلیون ریال)		۹۵۵,۶۴۱			